

elken kliekgeest. Beiden werden, terecht of ten onrechte, door verheerlijkers met Ingres en Poussin vergeleken, door tegenstanders voor Opperhoofd der Verlorenen uitgescholden. Beiden zoeken, bewust of onbewust, het hedendaagsche Parijsche kunstleven te stabiliseeren, door als 't ware een nieuwe norm aan te geven, door uit den baaierd van tegenstrijdige beginselen een nieuwe orde, een nieuwe synthese te scheppen — door de bestaansmogelijkheid van een voor onzen tijd wezenlijk representatieve en standhoudende kunstsoort op te sporen. Beiden tenslotte vonden eerst in Cézanne hun uitgangspunt, maakten vervolgens een excursie in de gebieden van het (in wezen niet Fransche) cubisme, om terug te keeren tot „la grande tradition nationale”, tot de streng schoone traditie der Fransche schilderkunst van David tot Corot.

Allereerst een onvermijdelijk woord vooraf over deze Fransche traditie. Het mag een gemeenplaats heeten, dat Frankrijk het land is der groote traditie inzake kunst en kunstleven. Het kinderlijk verlangen van Cézanne, om toch éénmaal de zoo bedenkelijke eer te mogen genieten in den Salon te exposeeren, berust op diepere gronden dan een naïeve gril of verwrongen karaktertrek. Cézanne bezat een intelligentie en een inzicht, welke op zijn minst gezegd er mee door konden. Hij eischte, verwachtte althans, slechts wat ieder Fransch kunstenaar eischt of verwacht: zoo niet het volle succes, dan toch de onontbeerlijke erkenning. Altijd was er in Frankrijk zekere inéénstrengeling van de sociale wereld en de kunstwereld . . . tot op bepaalde hoogte! Altijd scheen de Fransche kunstenaar „conventioneel”, de conventioneele bourgeois „kunstzinnig”. (Ligt niet hierin de oorzaak, dat Frankrijk rijker is dan eenig land aan fijne, diepe geesten zonder ooit één enkel wereldgenie te hebben voortgebracht in den zin van Bach, Beethoven, Shakespeare, Dostoiefski, Giotto, da Vinci?) Want onder een groote traditie verstaat men niet, dat de dichter, musicus of schilder inzake stijl en techniek veel van zijn voorganger afkijkt en overneemt, waardoor een uiterlijke verwantschap ontstaat als van veel andersgetinte kralen aan één draad tezamen geregen, maar onder een levende traditie verstaat men dat er een gemeenschapsleven is, zich spiegelend in misschien scherp gedifferentieerde persoonlijkheden, welke tevens echter deze persoonlijkheden op zeer onmiddellijke wijze voedt met de bloed-sappen van den totalen volksaad. Er is dan immer aanwezig, niet zoozeer een voorhanden techniek, maar 'n algemeene geestes- en gevoelsbron waaruit rechtstreeks geput kan worden. Zoo kon de latere Renoir in Frankrijk in vollen zin van 't woord populair zijn en tevens een der grootsten van zijn tijd. Hij kon, bewust vertrouwend, zonder eenige sentimentaliteit hopen en verwachten, dat er voor hem een plaatsje ingeruimd zou worden „dans l'école française, cette école que j'aime tant, qui est si gentille, si claire, de si bonne compagnie . . .